

Veckans växt

Hibiskus (*Hibiscus rosa-sinensis* L.)

Det här växtporträttet handlar om *Hibiscus rosa-sinensis*, det sist nämnda namnet betyder kinesisk ros. Dess ursprung är okänd men med stor sannolikhet kommer den från tropiska Asien och den finns inte vildväxande idag. I Sverige går den endast att odla inomhus som krukväxt.

“Vexten perennerar och har träaktig stam, hvilken i Indien hinner till storleken af ett litet träd, men under främmande luftstreck till icke öfver den af en mindre buske. Bladen, lika behagliga till form och grönska, sitta spridda på de veka och något utstående grenarne; men ingenting är täckare än de präktiga blommorna som visa sig ensama i bladveckan, på stjelkar dubbelt längre än bladens. Deras färg är ojemförligt lysande, men det är skada att de icke öfverlefva dagen. Såsom enkla äro de mycket rarae, deremot de allmänt odlade äro dubbla, snarlika törnrosens, hvilkas ställe de företrädera i Indien. De kallas der Bonga raja eller Högtidsblommorna, såsom valda prydnader vid stora fester och måltider, under hvilka desamma bundne, i kronor, kransar och festoner, smycka borden, väggarna och husens portar, och icke mindre de ungas hufvuden, äfven de ogifte aflednes vid begrafningar, så väl bland Indianer som de under Palmernas skugga bosuttne Européer.

Blommorna hysa ock ett blåsvart färgämna, hvaraf man på samma orter betjenar sig till en blänkande skosvärta, medelst lädrets gnidning med dem. Denna färg fäster sig så vid huden på händerna, att den icke utan tillhjälp af citronsaft kan afnötas.”

(1805, häfte 5, Magasin för Blomster-älskare)

Hibiskusens tillhör familjen malvaväxter, *Malvaceae*. Släktet består av cirka 250 arter som finns på alla kontinenter utom Antarktis. Även vi i Sverige har en egen vildväxande hibiskus timervisaren (*H. trionum*). Det finns en stor variation inom släktet allt från ettåriga sommarblommor till perenner, buskar och små träd.

Det var Linné som gav släktet namnet *Hibiscus* 1753. Den första hibiskus som vetenskapligt namngavs hade röda, fyllda blommor. Hibiscus kommer från det grekiska ordet hibiskos som är namnet på en malva växt.

Hibiskusens blad är glänsande mörkgröna, vanligen tandade eller grunt flikiga. Det finns en variant som har brokiga blad i grönt, rosa och vitt. Blommorna är kortlivade och kommer en och en från bladvecken. De blir 10-12 cm vida och blommar framförallt under sommarhalvåret men kan blomma

nästan året runt. Den vanligaste typen har röda enkla blommor men de kan vara gula, rosa vita, enkla, halvfylld eller fylldblommande. Ståndarna är sammanvuxna och bildar en lång pelare med pistillen i spetsen.

Hibiskusen tycket mycket om ljus och står gärna soligt bara inte i för stark sol. Under sommaren vill den ha rumstemperatur medan under vintern något svalare. Den bör vattnas regelbundet annars kan det lätt angripas av bladlöss. När det blir vinter brukar växten tappa en del blad på äldre grenar. Tidigt på vårvintern är det dags att beskära plantan, passa på att ta några nya sticklingar.

Till krukväxtuppropet är hibiskusen en av de växter som vi har fått in flest tips om, över 70 styckena. De allra flesta är röda fyllda, som går att spåra tillbaka till 1950-60 talet. Tipslämnare har oftast fått en stickling av en äldre släktingar eller arbetskamrat. Under 1950-talet blev hibiskusen mycket populär i handeln och många nya sorter kom ut. Några enstaka tips går att spåra tillbaka till början av 1900-talet.

Hibiskusen används inte enbart för sin prakt skull utan kan även drickas som te. Det är blommorna man använder till te. Dessa innehåller en mängd antioxidanter och antiocyaniner och ger en aromatisk smak och en röd färg. Det sägs att redan faraonerna i Egypten drack en dryck gjorda på hibiskusblommor. Idag dricks den både varm och kall och går under flera namn i olika länder. Mönjelilja, *Clivia miniata*, introducerades till Europa i början på 1850-talet. Släktet *Clivia* tillhör amaryllisfamiljen och har sin hemvist i Sydafrika. Kafferlilja, *C. nobilis*, är typarten och beskrevs 1828. Släktet bestod länge av tre arter: kafferlilja samt mönjelilja, *C. miniata*, och *C. gardenii*, båda beskrivna på 1850-talet. 1946 tillkom en ny art i släktet och 2002 respektive 2004 ytterligare två arter, så idag rymmer släktet sex arter.

Text och foto: Karin Persson, Pom